

Släkt-träff i regnskogen

Följ med och träffa människo-släktingarna
näsapa och orangutang! De finns bara på Borneo,
världens tredje största ö.

Han är far till alla barnen

Näsaporna lever i storfamiljer där en hane är ledare. Deras fiender är pytonormar och leoparder.

Det blev en spännande flodfärd för KP:s reporter.

Båten glider sakta fram i floden Kinabatangan i norra Borneo.

– Titta högt upp i träden, säger guiden.

Det är där de ska finnas, aporna och fåglarna.

Det är vindstilla och varmt. Spänningen inför äventyret känns i den kvava luften. Efter en stund ser vi en fågel med stor och konstig näbb. Det är en svart och röd näshornsfågel.

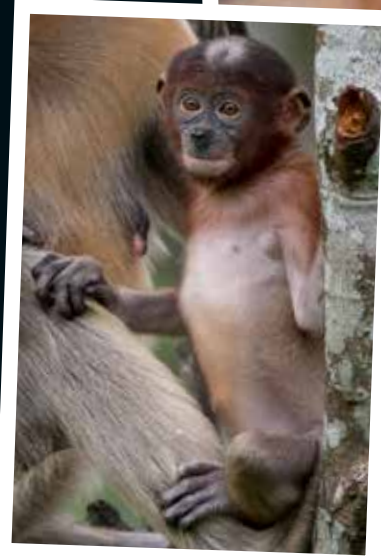
KP:s reporter riktar kameran mot fågeln och zoomar. Den mumsar på röda bär. De flesta näshornsfåglar har ett horn som ser ut som en extranäbb ovanför näbben.

Vid strandkanten hörs tjatranden. Det är apor, makaker.

– De är så många att ni kommer att vara trötta på dem efter ett par dagar, säger guiden.

ärklig sorts apor med människolika ansikten, som bara finns på Borneo. I den nordligaste

ärklig sorts apor med människolika ansikten, som bara finns på Borneo. I den nordligaste

Makaker är världens vanligaste ap-typ. Men nu spanar vi efter näsapor, en märklig sorts apor med människolika ansikten, som bara finns på Borneo. I den nordligaste provinsen finns cirka 6 000 näsapor. De har troligen blivit färre på hela ön, men räknas inte som akut utrotningshotade.

Plötsligt stängs båtmotorn av. Vi är framme vid några fikus-träd, sådana som vi har som krukväxter hemma i Sverige. Bladen är apornas favoritmat.

Högst upp i ett träd ser vi den första näsapan. Den ser nästan ut som en människa där den sitter lutad mot en gren. Det är en hane, ledaren för gruppen. Hans mage är jättestor och hans näsa är längre än de andras. Ledaren skriker till de andra, och de verkar lyssna och lyda. Unika olika storlekar hoppar mellan grenarna – ledaren är pappa till dem alla. De yngsta kan inte hoppa utan klänger sig fast under mammornas magar.

Hanen har 7–8 honor i sin storfamilj. Oftast körs söner bort när de börjar bli vuxna. Hanen är rädd att någon av dem ska ta över hans plats som ledare. De utfrusna unghanarna bildar egna gäng. De

spanar efter familjegrupper och kollar om de kan charma några honor och bilda en egen familj.

Näsaporna går bara ner på marken när de ska dricka vatten ur floden. Deras enda fiender är pytonormar och leoparder.

En krokodil visar de sylvassa tänderna i ett öppet gap när vi är på väg tillbaka till lägret. Framför båten upptäcker vi senare något som liknar en jättestor sten. När vi ser en snabel sticka upp som en undervattenssimmande elefant. Här på Borneo är elefanterna betydligt mindre än i Afrika och i övriga Asien.

Vi har nu sett fyra av de djur som räknas som "Borneos big five" – näshornsfågel, elefant, krokodil och näsapa.

När vi gått i land skymtar vi nummer fem högst upp i ett träd – en orangutang med sina superlånga svingande armar. ■

ärklig sorts apor med människolika ansikten, som bara finns på Borneo. I den

ärklig sorts apor med människolika ansikten, som bara finns på Borneo. I den

Borneos stora 5:a

"Big five" är ett känt begrepp för fem bjässar på den afrikanska savannen. Borneo har en egen big five-lista:

1. Elefant
2. Krokodil
3. Näshornsfågel
4. Näsapa
5. Orangutang

Världens tredje ö

Borneo är världens till ytan tredje största ö. Den är 235 gånger större än Sveriges största ö, Gotland. Borneo ligger i södra Asien och delas av länderna Indonesien, Malaysia och Brunei. Trots att mycket skog skövats och regnskogar blivit uppodlade finns stora, unika naturområden kvar.

Hotade apor räddas med mjölk

Orangutangerna på
Borneo blir omhändertagna
som bebisar. Det beror på
att de är utrotningshotade.

KP:s reporter träffar 46-åriga orangungen Seduku när hon kommer för att få mat. I naturreservatet Semenggoh får de orangutanger som vill frukt och mjölk varje dag. De verkar kunna klockan, för en del kommer ut från skogen exakt när det är tid för mat.

Seduku kommer nästan varje dag. Hon är gammal och orkar inte alltid leta efter något att äta på egen hand. Hon är en av de många orangutanger som har levt i fångenskap, som husdjur i en familj. Detta är förbjudet. När det upptäcktes släpptes hon fri av myndigheterna. Men först sattes hon i träningsläger för att kunna klara att leva med vilda orangutanger ute i regnskogen igen.

Träningen kan ta flera månader. Det är lektioner i att klättra i lianer utan att nudda marken, i att hoppa mellan trädkronor, i att leta upp mat och att umgås med andra orangutanger. När Seduku till slut fick ge sig ut i skogen var hennes tränare spända på hur det skulle gå. Men det gick bra. Hon har till och med fött tre ungar ute i regnskogen. Nu är hon för gammal för att få fler ungar och kallas "grand old lady".

Vi har också turen att få se en av Sedukus döttrar, 13-åriga Selina. Hon har inte synts till vid matningen på flera månader. Nu kommer hon med sin 1-åriga son Sam som klänger sig fast vid hennes kropp.

Bananer och andra frukter ligger på marken – och flaskor med mjölk. Lady Seduku är mest framfusig. Hon fyller munnen med bananer. Det visar sig att ett orangutang-gap kan rymma tio små bananer samtidigt! Selina och hennes Sam är mer blyga. De sitter länge och bara tittar. Sam klänger lite i repen som ser ut som lianer och klättrar på mammas långa armar. Till slut

anger. När hon till slut fick ge sig i väg ut i skogen var hennes anger. När hon till slut fick ge sig i väg ut i skogen var hennes anger. När hon till slut fick ge sig i väg ut i skogen var hennes anger.

anger. När hon till slut fick ge sig i väg ut i skogen var hennes anger. När hon till slut fick ge sig i väg ut i skogen var hennes anger.

festar också de på bananer och mamma skruvar raskt av korken på en mjölkflaska för att dela mjölken med sin son.

Sam verkar nöjd när han efter maten suger på tummen, precis som små människobarn brukar göra. Efter en halvtimme klättrar de tillbaka in i skogen där de bor och sover på grenarna i trädtopparna.

Men vi får ännu fler bevis på att orangutanger är ett av världens smartaste djur. I naturreservatet finns 40-åriga orangutang-hanen Aman. Han har varit blind, men har fått synen tillbaka efter en operation. När KP:s reporter skulle fotografera honom föll motljusskyddet – en liten plastmोजäng – ner till Aman. Han började genast undersöka vad det var för sak, och försökte använda det både som armband och munskydd! Medan han funderade vidare plockade han upp en liten trädpinne från marken och började peta tänderna. Precis som människor tar orangutanger hand om sina egna tänder! ■

Vetenskap & Fakta

Kidnappas och säljs som husdjur

● Orangutangerna har blivit betydligt färre de senaste 50 åren. Arten är nu akut hotad. Det beror på att den behöver regnskogar med höga träd som växer tätt för att överleva. Apan lever uppe i trädkronorna och är nästan aldrig på marken.

● Många regnskogar på Borneo har blivit nationalparker där träden inte får iuggas ned. Men det struntar en del människor i. Där finns det ändå allt färre höga träd kvar. På Borneo finns det nu i bästa fall uppemot 100 000 orangutanger och på Sumatra knappt 14 000.

● Men även tjuvjakt och kidnappning av orangutanger är ett hot. Det finns tjuvjägare som dödar mammorna och tar ungarna för att sälja dem som husdjur. Det är självklart förbjudet. Men Borneo är en väldigt stor ö, och det är mycket svårt för myndigheter och djurrättsorganisationer att bevaka alla skogar så noga som det skulle behövas.

Kan ha funnits jätteapor

Orangutanger räknas till gruppen människoapor. Den gruppen är människans närmaste släktingar. Man känner igen dem på att de saknar svans och att frambenen (armarna) är längre än bakbenen. Orangutangen är den mest speciella av människoaporna. Dess förfäder flyttade tidigt till Asien och utvecklade helt egna egenskaper, till exempel jättelånga armar och rödbrun päls. Orangutanger blir mellan 120 och 180 centimeter långa och de väger 30–90 kilo. Hanarna är större än honorna. Forskarna tror att det för 100 000 år sedan fanns jätteorangutanger som kunde bli 3 meter långa och väga flera hundra kilo!